

Na osnovu člana 177 Zakona o osiguranju ("Službeni list RCG", br. 78/06 i 19/07) a u vezi sa članom 8 Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju ("Službeni list RCG", br. 46/07), na predlog Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore, Savjet Agencije za nadzor osiguranja, na XXVIII sjednici održanoj 27.05.2009. godine, utvrdio je

Pravilnik o jedinstvenim kriterijumima za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 35/2009 od 3.6.2009. godine.

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se jedinstveni kriterijumi za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila usljed njegovog oštećenja u saobraćajnoj nezgodi, do isteka vremena potrebnog za završetak opravke, odnosno kupovine drugog vozila umjesto oštećenog, kada se radi o tehnički totalnoj šteti.

Ovaj pravilnik primjenjuju društva za osiguranje, koja se bave osiguranjem autoodgovornosti i autokasko osiguranjem kao i druga lica kada se u njihovim aktivnostima jave slučajevi utvrđivanja šteta na vozilima po ovim osnovima.

Obaveznost primjene jedinstvenih kriterijuma

Član 2

Jedinstveni kriterijumi, utvrđeni ovim pravilnikom, primjenjuju se kod svih slučajeva procjene štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila, kako bi se, na jedinstven i za oštećene - vlasnike vozila jednak način, obezbijedila procjena obima i visine štete na vozilu odnosno štete koja je posljedica oštećenja vozila.

II UTVRĐIVANJE OBIMA ŠTETE NA VOZILIMA

Zapisnik o oštećenju vozila

Član 3

Šteta na vozilu utvrđuje se zapisnički.

Zapisnik o oštećenju vozila sadrži:

- identifikaciju vozila na osnovu podataka o vozilu iz prijave štete i saobraćajne knjižice, pri čemu naročito treba obratiti pažnju na vrstu, marku i tip vozila, karakteristike motora (KW, cm³) broj šasije, vrata, sjedišta, nosivost, vrstu boje, godinu proizvodnje, datum prve registracije, broj pređenih kilometara (Km) i moto sati (Ms) i to očitano i procijenjeno stanje, dodatnu opremu (klima uređaj, pokretni krov, automatski mjenjač, naplaci od lakog metala, radio-aparat, aerodinamični spojleri itd.)

- stanje karoserije, mehanike, laka, tapacirunga, guma i dr.

- utvrđivanje uzroka štete iz prijave, sa konstatacijom da li su oštećenja na vozilu nastala iz navedene nezgode.

Zapisnik o oštećenju vozila sačinjava se ukoliko se ustanovi da su oštećenja nastala u predmetnoj saobraćajnoj nezgodi, a u suprotnom se vrši rekonstrukcija štetnog događaja, odnosno predlaže vještačenje.

Član 4

Zapisnik obuhvata:

- sva vidljiva oštećenja djelova i sklopova vozila sa opisom oštećenja, kao i to da li je vozilo u voznom stanju, pri čemu se oštećeni djelovi, koji su zbog određenog stepena oštećenja predviđeni za zamjenu ili za popravku, pišu u odvojenim kolonama,

- vrijeme potrebno za popravku oštećenog vozila, normirano prema važećem normativu za popravku havarisanih vozila,

- dogovorenu cijenu norma sati (Ns) prema cijenama ovlaštenih servisa za popravku vozila, a ukoliko za vozilo na kojem se vrši procjena ne postoji normativ za popravku, onda se normiranje vrši prema vozilu koje je po svojim tehničkim i drugim svojstvima najbližiji, a u dogovoru sa ovlaštenim servisom (izvođačem popravke),

- sklopove i djelove vozila koje treba u toku popravke detaljno pregledati (kontrolisati), jer se oštećenja na njima nijesu mogla vidjeti, odnosno utvrditi.

Kada se vrše naknadne ispravke ili dopune osnovnog zapisnika, ispravka ili dopuna se mora ovjeriti potpisom, pečatom i datumom.

U slučaju oštećenja akumulatora, guma, uređaja za tečni gas (UTG), pokrova (cerade), radioaparata, u zapisnik se unosi, pored tačnog naziva proizvođača i tehničkih karakteristika, procenat odbitka novo za staro.

Ako se radi o oštećenju većeg obima, gdje postoji pitanje ekonomske opravdanosti popravke, u zapisnik se obavezno unosi klauzula - ispitati opravdanost popravke

Odluku o potrebi opravke vozila donosi društvo za osiguranje koje je u obavezi da nadoknadi nastalu štetu, odnosno obrađivač štete.

Zapisnik o oštećenju vozila se sastavlja u najmanje tri primjerka (za predmet, za servis i za vlasnika-oštećenika) na predviđenom obrascu, po pravilu u saradnji (prisustvu) sa vlasnikom-oštećenikom ili sa predstavnikom vlasnika-oštećenika.

Jedan primjerak (za predmet) se priključuje prijavi i odlaže u predmet štete, a dva primjerka (za servis i za vlasnika-oštećenika) se predaju vlasniku-oštećenom.

Kod uslužne procjene sva tri primjerka zapisnika se predaju vlasniku-oštećenom.

Jednim zapisnikom mogu da budu obuhvaćena samo oštećenja koja su nastala u jednom štetnom događaju.

Ako na vozilu postoje oštećenja iz nekog drugog štetnog događaja, onda ih treba odvojeno navesti i staviti napomenu ranija oštećenja (RO).

Zapisnik o oštećenju vozila mora biti ovjeren pečatom društva za osiguranje i potpisom ili pečatom ovlaštenog lica koje je sastavilo zapisnik, kao i potpisom vlasnika - oštećenog ili njegovog punomoćnika.

Opis oštećenja

Član 5

Kod opisa oštećenja, pri nabrojanju djelova, unosi se naziv dijela sa položajem na vozilu, i način popravke u zavisnosti od stepena oštećenja i to:

- djelovi za zamjenu
- djelovi za popravku (M, S, V)
- djelovi za kontrolu i podešavanje.

Zamjena oštećenih djelova

Član 7

Zamjena djelova ili sklopova vozila vrši se kod teških oštećenja, kada ne postoje tehničke mogućnosti za kvalitetnu i ekonomičnu popravku.

U slučajevima kada se ne radi o teškim oštećenjima, zamijeniće se i:

- oštećeni djelovi koji utiču na sigurnost i pouzdanost vozila (npr: sistemi upravljanja, vješanja, kočenja, uređaja za napajanje gorivom, stakala i sl),
- oštećeni djelovi koji se popravkom ne mogu dovesti u prvobitno stanje, u estetskom smislu (npr: branici, ukrasni djelovi, tapacirung i sl).

Zamjena djelova ili sklopova može biti i djelimična, na primjer: kod stranica putničkih vozila dio branika i sl. ali samo u skladu sa uputstvima proizvođača.

Kod oštećenja stakala na vozilima, treba tačno definisati vrstu stakla: jednoslojno - kaljeno, višeslojno - lijepljeno, sa nalijepljenom ili ulivenom antenom ili grijačem, bojeno - tonirano, kao i druga svojstva koja su važna za utvrđivanje visine stvarne štete.

Svako oštećeno staklo koje nije rasuto treba označiti u desnom donjem uglu oznakom ZO.

U slučaju kada je za otklanjanje posljedica teških oštećenja potrebno izvršiti zamjenu djelova, a istih nema na tržištu, može se na zahtjev vlasnika-oštećenog dozvoliti popravka ili izrada

oštećenog dijela uz priznavanje dodatnog vremena, vodeći računa o sigurnosti vozila i ekonomičnosti popravke.

Popravka oštećenih djelova

Član 8

Oštećeni djelovi se popravljaju ako za to postoje tehničke mogućnosti, s tim da se ne remeti sigurnost vozila, i ako je popravka ekonomičnija od zamjene djelova.

Oštećenja djelova vozila klasifikuju se na sljedeći način:

- **mala oštećenja** djelova vozila (M) - oštećenja na spoljnim površinama, bez većih deformacija; sa blagim prodiranjem prema unutrašnjosti vozila, bez oštećenja vitalnih djelova karoserije (kabine), pogonskih djelova i slično, koja se nalaze na pristupačnim mjestima i lako se mogu opraviti, sa malim utroškom rada i materijala.

- **srednja oštećenja** djelova vozila (S) - oštećenja koja su više izražena, deformacije su više naglašene, iziskuju više rada i materijala za popravku ili se nalaze na teško dostupnim mjestima.

- **velika oštećenja** djelova vozila (V) - oštećenja kod kojih su spoljne površine nagužvane ili deformacije jače izražene, ili se nalaze na izrazito teško dostupnim mjestima.

Farbanje - lakiranje oštećenih površina

Član 9

Reparatura boje na havarisanim vozilima vrši se na oštećenim djelovima u slučajevima kada je boja, makar i djelimično, oštećena (razorena), ili je pri popravci moralo doći do oštećenja.

Veličina površine koja se mora bojiti je granica tog dijela ili površina do oštih ivica oštećenog dijela.

Kompletno bojenje vozila vrši se u onim slučajevima kada su oštećene površine koje treba farbati više od 70% od ukupne površine vozila.

Na dodatno obuhvaćenim površinama priznaju se samo farbarski radovi i farbarski materijal.

Kod oštećenih površina gdje je izvršena fabrička ili naknadna antikorozivna zaštita, zaštićuju se samo oštećena mjesta do oštih ivica površina kao i šupljine sa odgovarajućim sredstvima zaštite.

Kontrola oštećenih djelova - sklopova

Član 10

Ako postoji sumnja da je došlo do oštećenja ili poremećaja geometrije određenih djelova ili sklopova vozila, potrebno je predvidjeti kontrolu njihove ispravnosti, naročito:

- geometriju točkova - sa obaveznim davanjem vremena za kontrolu sa podešavanjem,
- geometriju repernih (mjernih) tačaka karoserije, šasije, kabine i sl. - uz davanje vremena za operaciju kontrole sa podešavanjem na kontrolniku (gabaritnom stolu),
- kod hladnjaka, rezervoara za gorivo, uređaja za tečni gas ili sl. uz ispitivanje - kontrolu propusnosti pod pritiskom,
- kontrolu sistema za upravljanje.

Procjena štete na vozilima sa elementom inostranosti

Član 11

Kod šteta na vozilima privremenih, diplomatskih i carinskih oznaka odnosno registracije (PR, 999, CD, ZOLL, kao i vozila uzetim u leasing zakup od inostranih firmi) za koja nijesu plaćene uvozne i poreske dažbine, kod utvrđivanja opravdanosti popravke posebno treba voditi računa o vrijednosti vozila pošto je ona, po pravilu, znatno niža od vrijednosti vozila sa domaćom registracijom.

Kod sastavljanja zapisnika o oštećenju na navedenim vozilima, treba voditi računa i o uslovima popravke u zemlji gdje je vozilo registrovano, pri čemu se u zapisnik unosi da se procjena odnosi na popravku u Crnoj Gori i da broj norma sati i njihova cijena važe samo za teritoriju Crne Gore.

Dopunski zapisnik o oštećenju vozila

Član 12

Za naknadna oštećenja utvrđena tokom popravke neophodno je sačiniti dopunski zapisnik, koji se pravi u najmanje dva primjerka, na određenom obrascu i u saradnji sa servisom - izvođačem radova.

Servisu-izvođaču radova se daju dva primjerka, od čega jedan primjerak mora priložiti uz račun opravke.

U dopunski zapisnik unosi se datum sačinjavanja osnovnog zapisnika, a u osnovni zapisnik (primjerak za radionicu) unosi se hronološki, redni broj dopunskog zapisnika, datum sastavljanja i potpis procjenitelja.

Naknadna ispravka dopunskog zapisnika mora biti ovjerena potpisom i pečatom, sa datumom sačinjavanja.

Rekonstrukcija štetnog događaja

Član 13

Ukoliko se u fazi procjene ili likvidacije štete ukaže potreba utvrđivanja uzročne veze između štetnog događaja i nastalih oštećenja, pristupa se rekonstrukciji štete, koja obuhvata upoređivanje, skiciranje, fotografisanje, premjeravanje, po mogućnosti na licu mjesta.

Sve utvrđene činjenice, kao i stav o istima, unose se u poseban izvještaj.

Kada je iz bilo kog razloga oštećenik - vlasnik, prvo popravio vozilo pa tek onda prijavio štetni događaj, nakon utvrđivanja osnova za naknadu štete treba utvrditi obim mogućih oštećenja na vozilu na bazi raspoložive dokumentacije (zapisnik policije, izjava štetnika, račun o izvršenoj popravci, izjave svjedoka, pregleda vozila i slično).

Na bazi rekonstrukcije štetnog događaja i obima oštećenja u opravdanim slučajevima, sačinjava se zapisnik u kome se utvrđuju obim i stepen mogućih oštećenja vozila.

Fotografisanje oštećenog vozila

Član 14

Pri procjeni štete, pored sastavljanja zapisnika o oštećenju, fotografiše se oštećeno vozilo, a naročito u slučajevima kada su:

- oštećenja nastala od nepoznatog vozila,
- vozilo pretrpjelo tehničku totalnu štetu ili kada se radi o šteti većih razmjera,
- oštećenja i na prednjoj i na zadnjoj strani vozila,
- se stekli uslovi za ostvarivanje regresa od počinioca, drugih društava za osiguranje u zemlji ili iz inostranstva,
- oštećena vozila sa inostranim tablicama (registracijom),
- oštećenja nastala usljed požara.

Na fotografijama moraju biti vidljiva sva oštećenja, broj šasije i registarske tablice vozila, ako ih ima.

Izrađene fotografije treba ovjeriti i naznačiti registarski broj vozila, datum štete, prezime i ime oštećenog- vlasnika i uložiti u spis štete.

Prigovor na zapisnik o oštećenju vozila

Član 15

Ukoliko se oštećeni-vlasnik, ne složi sa sačinjenim zapisnikom o oštećenju vozila ili sa obračunom visine štete, društvo za osiguranje je dužno da ga uputi da podnese pismeni prigovor najkasnije u roku od 8 dana nakon sačinjavanja zapisnika, odnosno obračuna.

Prigovor oštećenika se razmatra komisijski u stručnoj službi društva za osiguranje, a pismeno obavještenje o konačnom stavu komisije se dostavlja oštećeniku najkasnije u roku od 8 dana od dana podnošenja prigovora.

III UTVRĐIVANJE VISINE ŠTETE NA VOZILIMA

Visina štete na vozilu

Član 15

Utvrđivanje visine štete na vozilima se vrši na bazi zapisnika o oštećenju vozila, dopunskog zapisnika o oštećenju vozila, vještačenju, kao i drugih dokaznih materijala iz kojih se može utvrditi obim oštećenja iz predmetnog udesa.

Visinu štete je moguće odrediti i na osnovu računa o izvršenoj popravci sa fiskalnim računom ili pogodbe.

Konačna visina štete utvrđuje se i:

- metodom određivanja umanjene, odnosno uvećane vrijednosti;
- metodom utvrđivanja totalne štete.

Utvrđivanje visine štete po računu

Član 16

Nalog za popravku vozila daje vlasnik-oštećenik, prema zapisniku o oštećenju vozila koji je sačinilo društvo za osiguranje.

Ako su na vozilu popravljena i oštećenja koja nijesu posljedica prijavljenog štetnog događaja, odnosno koja nijesu utvrđena u zapisniku i dopunskom zapisniku, a ispostavljeni račun (koji mora sadržati i fiskalni račun, ako se plaćanje vrši gotovinski ili karticom) obuhvata kompletnu opravku, neophodno je razdvajanje svih troškova u cilju priznavanja samo troškova za onaj dio štete koji je obuhvaćen navedenim zapisnicima.

U računu o izvršenoj popravci mora biti naznačen način plaćanja računa.

Račun (sa fiskalnim računom kod plaćanja gotovinom ili karticom) pregleda i ovjerava ovlašćeni radnik za procjenu štete, koji račun upoređuje sa zapisnikom i dopunskim zapisnikom, i kontroliše identičnost predviđenog i utrošenog materijala i broj radnih časova za opravku oštećenog vozila.

Ukoliko se utvrdi da je utrošeno više materijala ili rada nego što je predviđeno zapisnikom ili dopunskim zapisnikom, višak se ne priznaje, izuzev u slučaju da je veći utrošak materijala ili rada opravdan po pravilima struke.

Cijene navedene u računu, za djelove ugrađene u vozilo shodno zapisniku, upoređuju se sa prosječnim maloprodajnim cijenama takvih originalnih djelova u Crnoj Gori, sa naznakom izvora korišćenih uporednih cijena.

Ukoliko cijene nijesu u granicama prosjeka, uzimaju se prosječne cijene djelova.

Cijena norma sata u računu upoređuje se sa cijenom norma sata drugih autoservisa u zemlji za istu vrstu posla, a ukoliko ih nema, najbližih autoservisa u susjednim zemljama, koji su ovlašćeni za opravku te vrste vozila.

Ukoliko je cijena norma sata u računu veća od prosječne cijene norma sata koji računaju drugi autoservisi, priznaće se prosječna cijena norma sata.

Cijena norma sata za opravku vozila koja se popravljaju u radionicama vlasnika-oštećenog, ne može da bude veća od cijena u ovlašćenom servisu za tu vrstu vozila, izuzev za popravku specijalnih vozila za koje ne postoje specijalizovani servisi.

Broj norma sati, za određenu vrstu radova pri opravci vozila, ovlašćeno lice društva za osiguranje (procjenitelj) određuje i unosi u zapisnik o oštećenju vozila na osnovu opšte prihvaćenih normativa određenih od proizvođača vozila.

Kada se radi o obračunu troškova opravke, po računu ili pogodbi, za vozilo koje služi neposredno za obavljanje osnovne djelatnosti vlasnika odnosno korisnika vozila, troškovi PDV se ne priznaju ni u slučaju kada ih vlasnik odnosno korisnik vozila mora platiti, zbog toga što se ovi izdaci priznaju poreskom obvezniku i vraćaju od strane Uprave prihoda (teretna i radna vozila, autobusi, taksi i rent-a-car vozila).

Ukoliko je dio računa za djelove u stranim sredstvima plaćanja, taj se iznos preračunava u euro po kursu na dan plaćanja.

PDV se ne priznaje ni u ukoliko su djelovi nabavljeni u inostranstvu, u zemlji u kojoj se inostrani državljani oslobađaju poreza na promet PDV (npr. Austrija i Njemačka).

Ako su djelovi nabavljeni putem komisije ili okasione prodaje, visina računa se upoređuje i priznaje najviše do visine prosječne maloprodajne cijene.

Manipulativni troškovi, sitan i potrošni materijal, farbarski materijal kao i PDV na rad priznaju se u skladu sa važećim propisima i normativima struke.

Naknada troškova opravke vozila u inostranstvu

Član 17

Ukoliko je popravka izvršena izvan granica Crne Gore, visina štete se određuje prema računima iz zemlje u kojoj je popravka izvršena i to na sljedeći način:

- ako je šteta nastala van granica Crne Gore i potrebna je nužna popravka (lom vjetrobranskog stakla, svjetlosno-signalnih uređaja, uređaja za upravljanje, kočenje i sl.) da bi se vozilo vratilo sopstvenim pogonom - račun nužne popravke priznaje se u cjelosti i obračunava se u EUR po srednjem kursu valute na dan utvrđivanja, odnosno likvidacije štete;

- ako je šteta nastala van granica Crne Gore i većeg je obima, a popravka je izvršena u potpunosti, bez saglasnosti osiguravača - vrši se uporedna kalkulacija troškova popravke u zemlji uključujući i troškove prevoza do najbližeg ovlašćenog autoservisa u Crnoj Gori, nakon čega se prihvata ekonomski povoljnije rješenje;

- ako je šteta nastala u Crnoj Gori a oštećeni-vlasnik samoinicijativno popravlja vozilo u inostranstvu - po računu se priznaju cijene zamijenjenih djelova, sitan i potrošni materijal i farbarski materijal, u zemlji popravke, bez PDV-a (ukoliko navedene cijene odgovaraju cijenama na domaćem tržištu), a za troškove rada priznaju se norma časovi predviđeni u zapisniku po cijeni koja važi u Crnoj Gori u ovlašćenom autoservisu za tu vrstu vozila. Carina za zamijenjene djelove se priznaje ukoliko je plaćena.

Utvrđivanje visine štete po pogodbi

Član 18

Utvrđivanje visine štete po pogodbi vrši se na osnovu pismenog zahtjeva vlasnika - oštećenog.

Kalkulacija visine štete vrši se prema predračunu, koji je izdat od strane ovlašćenog servisa odnosno trgovine autodjelova, iz kojeg se može vidjeti pojedinačna vrijednost djelova, vrijednost farbarskog i sitnog potrošnog materijala, odnosno broj norma časova potrebnih za opravku i njihova jedinična vrijednost.

Ukoliko predračun sadrži samo cijenu djelova, ostali elementi uzimaju se iz zapisnika o oštećenju.

U slučajevima kada ne postoji predračun popravke, a vlasnik-oštećeni pisanim putem traži nadoknadu štete, predračun popravke sačinjava se na osnovu cijena djelova, zapisnikom predviđenih za zamjenu, koje se utvrđuju prema cijenama iz trgovina auto-djelova, odnosno iz domaćih ili stranih kataloga, ili upoređivanjem sa cijenama isto takvih ili sličnih djelova.

Vrijednost djelova zaračunava se bez carine i manipulativnih troškova ali sa pripadajućim PDV-om.

Ukoliko je po predračunu u cijeni djelova zaračunata carinska obaveza ista se isključuje iz obračuna i tek na tako umanjenu osnovicu zaračunava se PDV.

Vrijednost radnog sata za opravku vozila obračunava se zavisno od vrste i starosti vozila, prema prosječnoj cijeni norma časa u autoservisima ovlašćenim za tu vrstu vozila, uz umanjenje od 30% za vozila stara do 5 godina, 40% za vozila stara preko 5 do 10 godina i 55% za vozila stara preko 10 godina.

Kada se radi o vanserijskim vozilima ili vozilima koja se proizvode u malim serijama, cijena norma sata iz prethodnog stava ovog člana može se uvećati do 40%.

Farbarski i sitan potrošni materijal, izuzev boje i njenih komponenti koje se računaju prema cijenama u trgovini, priznaje se u visini od 2% od obračunatih radnih sati.

Boja i njene komponente obračunavaju se prema cijenama u trgovini i priznaju se u količinama zavisno od obima oštećenih površina.

U slučajevima naknade štete po pogodbi, obavezno se zaključuje vansudsko poravnanje.

Utvrđivanje totalne štete

Član 19

U slučaju kada je opravka tehnički nemoguća ili ekonomski neopravdana, odnosno gdje bi troškovi opravke i utvrđena umanjena vrijednost oštećenog vozila po nastanku štete bila veća ili jednaka stvarnoj vrijednosti vozila, umanjenoj za procjenjenu-utvrđenu vrijednost ostatka vozila, šteta na vozilu se smatra totalnom štetom.

Obračun totalne štete na vozilu sadrži:

- vrijednost opravke po procjeni a na osnovu predračuna ili kalkulacije opravke, uvećanu za umanjenu vrijednost, ako postoji osnov za njenu nadoknadu;

- vrijednost tog vozila, koja bi bila na dan obračuna;

- vrijednost ostatka-oštećenog vozila.

Pri obračunu vrijednosti djelova vozila, procentualna vrijednost karoserije (školjke) računa se u vrijednosti novog automobila u iznosu od 25% do 33%.

Ova vrijednost služi za izradu kalkulacije štete kada ne postoji zvanična evidencija o cijeni nove karoserije.

Utvrđivanje vrijednosti vozila

Član 20

Kod utvrđivanja vrijednosti vozila uzimaju se u obzir sljedeći faktori:

- cijena novog vozila,
- zastarjelost tipa,
- dodatna oprema (ako nije uračunata u cijenu novog vozila),
- vrijednost vozila prema godinama,
- opšte stanje,
- način eksploatacije,
- investiciona ulaganja,
- ponuda i tražnja, odnosno kretanje cijena na tržištu.

Cijena novog vozila

Član 21

Cijena novog vozila inostrane proizvodnje je: izvozna cijena proizvođača ili prodajna cijena sa konsignacije, preračunata po važećem kursu stranih sredstava plaćanja, uvećana za troškove carine, poreza, transporta i ostale uobičajene troškove.

Cijenom novog vozila privremene diplomatske carinske registracije (PR, 999, CD, ZOLL, kao i vozila uzetih u leasing) za koja nije plaćena carina, kao ni ostali troškovi (porez na promet, transport itd. smatra se vrijednost novog vozila u zemlji nabavke.

Cijena novog vozila koje se više ne proizvodi

Član 22

Vrijednost novog vozila koje se više ne proizvodi utvrđuje se iz Kataloga cijena Nacionalnog Biroa osiguravača Crne Gore ili Kataloga kojeg Nacionalni Biro svojom odlukom odredi kao važeći.

Ukoliko u Katalogu nema cijene vozila koje se više ne proizvodi, ta se cijena utvrđuje upoređivanjem sa cijenama vozila istog proizvođača sa sličnim karakteristikama.

Ako se vozila iste marke i tipa ne proizvode, novonabavna cijena utvrđuje se upoređivanjem sa vozilima koja se i dalje proizvode, a koja su imala približno istu cijenu i slične karakteristike u momentu prestanka proizvodnje tog vozila.

Pri utvrđivanju cijene vozila koja se više ne proizvode upoređivanjem sa cijenama sličnih vozila, primjenjuje se korekcija zbog zastarjelosti tipa iz člana 23 ovog pravilnika.

Zastarjelost tipa

Član 23

Korekcija vrijednosti vozila zbog zastarjelosti uvodi se zbog opadanja vrijednosti za tipove vozila koja se više ne proizvode ili su na kraju proizvodnje, kao i zbog toga što novi modeli, u odnosu na stare, posjeduju određene inovacije i poboljšanja u tehničkim karakteristikama, funkcionalnosti, ekonomičnosti, eksploataciji i estetskom izgledu.

U cilju utvrđivanja procenta korekcije zbog zastarjelosti vozila, neophodno je poznavanje tehničkih karakteristika starog i novog modela vozila, kao i vremena prestanka proizvodnje posmatranog tipa vozila.

Odgovarajući procenti korekcije određuju se prema tabeli br. 1.

Tabela br. 1

		Tehnička odstupanja	Faktor korekcije
a)	NA KAROSERIJI	Spoljni izgled, dimenzije, nosivost, koeficijent otpora i drugo. Sjedišta,	do 6,5%

	Oblik karoserije, kabine, tovarnog prostora - unutrašnja oprema	instrument tabla, instrumenti za signalizaciju, pokretni krov, sistem za klimatizaciju i provetravanje, ležajevi i dr.	
b)	Spoljna oprema	Branik, ukrasni djelovi, štitnici od udara, mehanizam za pranje i brisanje farova, ostakljenje i dr.	do 2%
c)	Lakiranje, antikorozivna zaštita	Standardni lakovi, jedno ili dvobojni metalik lakovi, plastificirane površine, pocinkovani ili katalorezom zaštićeni limovi i dr.	do 1,5%
	NA MOTORU I MJENJAČU		
	tehničke i radne karakteristike motora i mjenjača, oprema na motoru i mjenjaču (el. paljenje, turbomotor, hidraulični mjenjač, injektorsko ubrizgavanje i dr.		do 5%
	NA VOZONOM MEHANIZMU		
	način vješanja upravljački mehanizam sistem za kočenje vrsta naplatka i dr.		do 2%
	VRIJEME PRESTANKA PROIZVODNJE		
	- za svaku godinu od prestanka proizvodnje		1%

Dodatna oprema vozila

Član 24

Ukoliko je cijena novog vozila data samo za standardnu verziju vozila određenog proizvođača, u zavisnosti od konkretnog slučaja, može se uzeti u obzir vrijednost serijske i vanserijske opreme, prema iskazanim cijenama proizvođača.

Ako vrijednosti serijske i vanserijske opreme nijesu posebno iskazane, uzima se procentualno povećanje prema cijenama kod sličnih vozila.

Vrijednost vozila prema godinama starosti i pogonskom učinku

Član 25

Vrijednost vozila prema namjeni, godinama starosti i pogonskom učinku data je tabelarno (tabele br. do) po vrstama vozila i vijeku trajanja pri prosječnom intenzitetu eksploatacije, kao i korekcije tih vrijednosti manjeg ili većeg intenziteta eksploatacije.

Donja granica vrijednosti vozila ne limitira se samo po starosti vozila (Vv je 20% u predviđenom vijeku trajanja, odnosno 10% izvan toga) već primjenom ostalih faktora korekcije vrijednosti vozila može iznositi i manje od 10%.

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike kilometara sa naznačenim iznosom km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Starost vozila utvrđuje se iz saobraćajne knjižice i to od dana prve registracije u zemlji ili u inostranstvu, pa do dana nastanka štete. Starost vozila može se utvrditi i iz računa o kupovini predmetnog vozila.

Starost vozila se računa na godine i mjesece, s tim što se do petnaestog dana u mjesecu zaokružuje na prethodni mjesec, a preko petnaestog dana na naredni mjesec.

Ukoliko se starost vozila, tj. mjeseci i dani, ne mogu nikako utvrditi, starost vozila se računa od 1. jula godine u kojoj je vozilo proizvedeno;

U slučaju da se razlikuje godina proizvodnje i datum prve registracije, onda se za izračunavanje starosti vozila uzima godina proizvodnje, kao u prethodnom stavu.

Vrijednost putničkih automobila

Član 26

Za putničke automobile predviđeni vijek trajanja je 10 godina.

Vrijednost vozila određuje se prema godinama starosti, zapremini motora i prosječnoj pređenoj kilometraži prema tabeli broj 2.

Tabela br. 2.

Starost vozila (god)	Do 1000 cm ³ radne zapremine motora		Od 1000-1600 cm ³ radne zapr. motora		Preko 1600 cm ³ i dizel radne zapremine motora	
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km
1	84	12.000	82	15.000	80	18.000
2	72	24.000	69	30.000	66	36.000
3	62	36.000	59	45.000	56	54.000
4	54	48.000	51	60.000	48	72.000
5	46	60.000	43	75.000	41	90.000
6	40	72.000	36	90.000	35	108.000
7	34	84.000	30	105.000	30	126.000
8	29	96.000	26	120.000	26	144.000
9	24	108.000	23	135.000	23	162.000
10	20	120.000	20	150.000	20	180.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%

Km - Korekcija (Ukoliko se može pouzdano utvrditi)

Radna zapremina motora	do 1000 cm ³	od 1000 cm ³ do 1600 cm ³	preko 1600 cm ³ i sa dizel motorom
	4.000 Km	5.000 Km	6.000 Km
Korekcija za VIŠE pređenih Km	-1,0%	-1,0%	-1,0%
Korekcija za MANJE pređenih Km	+1,0%	+1,0%	+1,0%

Maksimalna Km korekcija je

±10%

Vrijednost teretnih vozila**Član 27**

Za teretna vozila predviđeni vijek trajanja je 8 godina.

Vrijednost vozila određuje se prema godinama starosti i predviđenoj kilometraži, po tabeli broj

3.

Tabela br. 3

Starost vozila (god)	Vozila do 2,8 t nosiv. i kombi voz		Vozila od 2,8 t - 5 t nosivosti (i furgoni)		Vozila od 5 t - 7,5 t nosivosti (i furgoni)		Vozila preko 7,5 t nosivosti (furgoni i tegljači)	
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km
1	80	30.000	78	45.000	76	60.000	74	90.000
2	63	60.000	61	90.000	59	120.000	57	180.000
3	50	90.000	48	135.000	46	180.000	45	270.000
4	41	120.000	39	180.000	36	240.000	36	360.000
5	34	150.000	32	225.000	30	300.000	30	450.000
6	28	180.000	27	270.000	25	360.000	25	540.000
7	23	210.000	23	315.000	22	420.000	22	630.000
8	20	240.000	20	360.000	20	480.000	20	720.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - Korekcija (Ukoliko se može pouzdano utvrditi)

	Vozila do 2,8 t nosivosti i kombi vozila	Vozila od 2,8 t - 5 t nosivosti (i furgoni)	Vozila od 5 t - 7,5 t nosivosti (i furgoni)	Vozila preko 7,5 t nosivosti (furgoni i tegljači)
Za više/manje pred. Km	±10.000	±15.000	±20.000	±30.000
Korekcija %	±0,5	±0,5	±0,5	±0,5
Maksimalna Km korekcija je	±5%			

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u tabeli za korekciju broj 4.

Tabela br. 4

Starost vozila (god)	Cistjerne i hladnjače		Kiperi		Dampéri		
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km	Mč
1	72	70.000	71	50.000	72	32.000	1.600
2	55	140.000	54	100.000	55	64.000	3.200
3	44	210.000	43	150.000	44	96.000	4.800
4	35	280.000	34	200.000	35	128.000	6.400
5	28	350.000	27	250.000	28	160.000	8.000
6	25	420.000	24	300.000	25	192.000	9.600
7	22	490.000	21	350.000	22	224.000	11.200
8	20	560.000	20	400.000	20	256.000	12.800

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše od 10%.

Km Korekcija

	Cistjerne i hladnjače	Kiperi	Dampéri
Za više/manje pred. Km	±20.000	±15.000 Km	8.000 Km ili 400 Mč
Korekcija %	±1%	±1%	±1%
Maksimalna Km korekcija je	±5%		

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost autobusa

Član 28

Za autobuse predviđeni vijek trajanja je:

- za međumjesne i turističke i
za prevoz radnika Društava

10 godina

- za gradske, prigradske

8 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti vozila i prosječnoj pređenoj kilometraži, određuje se prema tabeli broj 5.

Tabela br. 5

Starost vozila (god)	Autobusi za međumjesni i turistički saobraćaj i za prevoz radnika RO		Autobusi za gradski, prigradski saobraćaj	
	Vv %	Km po godinama	Vv %	Km po godinama

1	78	80.000	74	60.000
2	60	160.000	66	120.000
3	50	240.000	46	180.000
4	42	320.000	37	240.000
5	36	400.000	31	300.000
6	32	480.000	27	360.000
7	28	560.000	23	420.000
8	24	640.000	20	480.000
9	22	720.000		
10	20	800.000		

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednosti vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - korekcija

	Autobus za međumjesni i turistički saobraćaj	Autobusi za gradski i prigradski saobraćaj
Za više/manje pređ. Km	±25.000	±20.000
Korekcija %	±1	±1
Maksimalna Km korekcija	±10%	

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost traktora

Član 29

Za traktore predviđeni vijek trajanja je:

- u poljoprivredi 12 godina
- u šumarstvu, industriji i sl. 8 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku određuje se prema tabeli broj 6.

Tabela br. 6

Starost vozila (god)	Traktori u poljoprivredi		Traktori u šumarstvu industriji i sl.	
	V _v %	M _s	V _v %	M _s
1	86	600	78	1.000
2	74	1.200	59	2.000

3	63	1.800	48	3.000
4	52	2.400	39	4.000
5	45	3.000	32	5.000
6	38	3.600	27	6.000
7	33	4.200	22	7.000
8	29	4.800	20	8.000
9	26	5.400		
10	24	6.000		
11	22	6.600		
12	20	7.200		

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Ms - korekcija

	Traktori u poljoprivredi	Traktori u šumarstvu, za industriju i sl.
Za više/manje pred. Ms	±200	±300
Korekcija %	±0,5	±0,5
Maksimalna Ms korekcija je ±10%		

Korekcija za više/manje pređeni moto-sat (Ms) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Ms sa naznačenim iznosom Ms u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost motocikla i tricikla

Član 30

Predviđeni vijek trajanja za ova vozila je 12 godina.

Vrijednost vozila prema godinama starosti i prosječnoj godišnjoj kilometraži određuje se prema tabeli broj 7.

Tabela br. 7

Starost vozila (god)	Vv %	Za motocikle i tricikle - Prosječna god. km		
		do 50 cm ³	od 50-250 cm ³	preko 250 cm ³
1	82	2.000	3.500	5.000
2	69	4.000	7.000	10.000
3	60	6.000	10.500	15.000
4	51	8.000	14.000	20.000
5	44	10.000	17.500	25.000

6	38	12.000	21.000	30.000
7	33	14.000	24.500	35.000
8	28	16.000	28.000	40.000
9	24	18.000	31.500	45.000
10	22	20.000	35.000	50.000
11	21	22.000	38.500	55.000
12	20	24.000	42.000	60.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - korekcija

	do 50 cm ³	od 50-250 cm ³	preko 250 cm ³
Za više/manje pređ. Km	±1000	±1500	±2000
Korekcija %	±1,0	±1,0	±1,0
Maksimalna Km korekcija je	±10%		

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost radnih vozila

Član 31

Vrijednost ovih vozila određuje se zavisno od njihove namjene, i to:

1) Komunalna vozila, vozila za bušenje i istraživanje, viljuškari i vatrogasna vozila

Za ova vozila predviđeni vijek trajanja za:

- komunalna vozila i vozila za bušenje i istraživanje 8 godina
- viljuškare 10 godina
- vatrogasna vozila 12 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku određuje se prema tabeli broj 8.

Tabela br. 8

Starost vozila (god)	Komunalna vozila		Vozila za bušenje i istraživanje		Viljuškari u industriji i trgovini		Vatrogasna vozila	
	Vv %	Km	Vv %	Mč	Vv %	Vv %	Mč	Km
1	80	30.000	78	1.600	80	1.200	82	2.000
2	63	60.000	66	3.200	76	2.400	69	4.000
3	50	90.000	55	4.800	56	3.600	60	6.000
4	41	120.000	45	6.400	48	4.800	51	8.000

5	34	150.000	37	8.000	41	6.000	44	10.000
6	28	180.000	30	9.600	35	7.200	38	12.000
7	23	210.000	25	11.200	30	8.400	33	14.000
8	20	240.000	20	12.800	26	9.600	28	16.000
9					23	10.800	24	18.000
10					20	12.000	22	20.000
11							21	22.000
12							20	24.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km i Ms - Korekcija

	Komunalna vozila	Vozila za bušenje i istraživanje	Viljuškari u industriji, trgovini i sl.	Vatrogasna vozila
Za više/manje ostvarenih Km ili Ms	±10.000 Km	±400 Mč	±300 Mč	±1.000
Korekcija %	±0,5	±1,5	±1,5	±1,5
Maksimalna Km i Ms korekcija je	±5	±10	±10	±5

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu ili za moto-sat (Ms) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km ili Ms sa naznačenim iznosom Km ili Ms u konkretnoj tabeli za korekciju.

2) Kombajni, autodizalice, bageri, utovarivači, buldožeri, grederi, miješalice za beton

Za ova vozila predviđeni vijek trajanja je:

- za kombajne i samohodne mašine u poljoprivredi 12 godina,
- za autodizalice, dizalica ugrađena na vozila 10 godina,
- za bagere, utovarivače, buldožere, gredere i sl. 8 godina,
- za miješalice za beton 6 godina,

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku, odnosno kilometraži određuje se prema tabeli broj 9.

Tabela br. 9

Starost vozila (god)	Kombajni i samohodne mašine u poljoprivredi		Autodizalice, dizalica ugrađena na vozilo i sl.		Bageri, utovarivači, buldožeri, grederi i sl.		Miješalice za beton	
	Vv %	Mč	Vv %	Mč	Vv %	Vv %	Mč	Km
1	88	320	84	900	78	1.600	67	25.000

2	78	640	72	1.800	66	3.200	49	50.000
3	69	960	62	2.700	55	4.800	37	75.000
4	60	1.280	54	3.600	45	6.400	30	100.000
5	52	1.600	46	4.500	37	8.000	24	125.000
6	45	1.920	40	5.400	30	9.600	20	150.000
7	39	2.240	34	6.300	25	11.200		
8	34	2.560	29	7.200	20	12.800		
9	30	2.880	24	8.100				
10	26	3.200	20	9.000				
11	23	3.500						
12	20	3.840						

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za kombajne, odnosno 0,4% za bagere i mješalice za beton za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km i Ms korekcija

	Kombajni i samohodne mašine u poljop.	Autodizalice; dizalica ugrađena na vozila i sl.	Bageri, utovarivači, buldožeri, grederi i sl.	Mješalice za beton
Za više/manje ostvarenih Km ili Ms	±100 Mč	±300 Mč	±400 Mč	±5.000 Km
Korekcija %	±2	±1	±1	±0,5
Maksimalna Ms korekcija %	±5	±10	±10	±5

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu ili za moto-sat (Ms) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km ili Ms sa naznačenim iznosom Km ili Ms u konkretnoj tabeli za korekciju.

Vrijednost priključnih vozila

Član 32

Predviđeni vijek trajanja za prikolice, poluprikolice, cistjerne i hladnjače kao i za traktorske prikolice i poluprikolice je 12 godina, a za kampprikolice i lake prikolice iznosi 15 godina.

Vrijednost vozila prema godinama starosti određuje se prema tabeli broj 10.

Tabela br. 10

Starost vozila (god)	Prikolice, poluprikolice cistjerne i hladnjače	Traktorske prikolice i poluprikolice	Kampprikolice i lake prikolice za put. automobile
	Vv %	Vv %	Vv %

1	82	85	90
2	68	73	80
3	58	63	71
4	49	54	64
5	42	46	57
6	36	40	51
7	31	35	45
8	27	31	40
9	24	28	36
10	22	25	32
11	21	22	29
12	20	20	26
13			24
14			22
15			20

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Vrijednost djelova i opreme vozila

Član 33

Kad su oštećeni pneumatici, radio-aparati (izuzev onih koji su osigurani na sumu osiguranja, ili ako je cijena radio-aparata sadržana u cijeni vozila), uređaji na tečni gas, akumulator i cirada, priznaje se zamjena novim dijelom uz priznavanje stvarne vrijednosti navedenih djelova (odbitak istrošenosti - vrijeme upotrebe -amortizacija) u posmatranom trenutku.

1. Vrijednost akumulatora

Vijek trajanja akumulatora je 3 godine. Minimalna vrijednost akumulatora iznosi 20%, a mjesečno umanjeње vrijednosti je 2,22%. Starost akumulatora se utvrđuje na osnovu računa ili prema datumu koji je utisnut na akumulatoru, odnosno prema datumu proizvodnje vozila.

Starost akumulatora - godine	1	2	3
Vrijednost akumulatora VR %	73,36	46,72	20,0

2. Vrijednost cirade

Cirade za vozila obično se izrađuju od plastificirane ili jutane tkanine. Carinska sajla se smatra dijelom cirade.

Vijek trajanja za plastificirane cirade iznosi 5 godina, dok za jutane iznosi 3 godine.

Minimalna vrijednost za cirade iznosi 20%.

Mjesečno umanjeње vrijednosti je:

- za plastificirane 1,3%
- za jutane 2,2%

Starost cirade se utvrđuje na osnovu računa ili prema dokumentaciji o ugradnji. Ukoliko ovakav podatak nedostaje, starost cirade se utvrđuje prema procjeni ili prema starosti vozila.

Starost cirade - godine	1	2	3	4	5
Vrijednost plastificirane cirade (VR %)	84,4	68,8	53,2	37,6	20,0
Vrijednost jutane cirade (VR %)	73,6	47,2	20,0	-	-

3. Vrijednost radio-opreme

Pod radio-opremom podrazumijeva se: radio-aparat, radio-kasetofon, kasetofon i mini TV sa potrebnim uređajima za prijem i predaju zvuka i slike, samo pod uslovom da je gore navedena oprema projektovana za vozila.

Vijek trajanja za radio-opremu je 7 godina, a minimalna vrijednost je 20%.

Vrijednost radio-opreme

Starost radio-opreme - godine	1	2	3	4	5	6	7
Vrijednost radio-opreme VR %	80	65	54	43	34	26	20

Starost radio-opreme se utvrđuje na osnovu računa o kupovini ili drugog vjerodostojnog dokumenta a ukoliko oni nedostaju, prema starosti vozila.

4. Vrijednost uređaja na tečni gas (UTG)

Vijek trajanja uređaja na tečni gas je 8 godina. Minimalna vrijednost uređaja (UTG) iznosi 20%, a mjesečno umanjene vrijednosti je 0,83%. Starost uređaja na tečni gas se utvrđuje prema atestu o ugradnji ili prema računu o kupovini.

Starost UTG - godine	1	2	3	4	5	6	7	8
Vrijednost UTG (VR %)	90	80	70	60	50	40	30	20

5. Vrijednost guma (pneumatika)

Vrijednost guma (pneumatika) se utvrđuje na osnovu opšteg stanja guma, odnosno na osnovu istrošenosti i oštećenja gazećih i bočnih površina.

Ukoliko su sačuvane šare po cijeloj gazećoj površini gume u dubini od 1 mm, minimalna vrijednost iznosi 20% od vrijednosti gume istih karakteristika.

Ukoliko su šare po cijeloj gazećoj površini gume dubine manje od 1 mm, ne odobrava se naknada, jer takve gume ne ispunjavaju uslov za korišćenje u saobraćaju.

Vrijednost obnovljenih (protektovanih) guma iznosi 50% od vrijednosti guma istih takvih karakteristika.

Opšte stanje vozila

Član 34

Opšte stanje vozila utiče na određivanje njegove vrijednosti.

Na osnovu stanja vozila vrši se korekcija vrijednosti tako što se vizuelnim stručnim pregledom i fotografisanjem vozila konstatuje opšte stanje vozila.

Okvirne veličine korekcije, koje su u funkciji opšteg stanja vozila, a prema kvalifikacijama stanja (nadprosječno, prosječno, loše) date su u tabeli broj 11.

Tabela br. 11

Opšti utisak o stanju vozila	OCJENJUJE SE STANJE	Korekcija %
LOŠE	KAROSERIJA - postoje veća ulubljenja, mnogo mjesta napadnutih korozijom, više popravki iz ranijih udesa, nedostaju hromirani	od 0 do 10 %

	<p>djelovi, MEHANIKA - za generalnu popravku, potrebno osvježenje sklopova, nema garant. sigurnost za saobraćaj ili rad, LAK - potrebno novo farbanje cijelog vozila, velika površina napadnuta korozijom, mjestimično farbana na više mjesta, STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA- sjedišta pocijepana, tapacirung nedostaje ili pokidan, deformisani tovarni prostor ili radni uređaji, OSTALO - gume potpuno istrošene, motor jako zaprljan uljem, prtljažnik jako prljav.</p>	
PROSJEČNO	<p>KAROSERIJA - postoje manje ogrebotine ili udubljenja, montiran neodgovarajući pribor, vidljiva manja korozija, MEHANIKA - postoje manji zazori (luft) ali ne zahtijeva popravku, postoje tragovi manjih radova na podešavanju, LAK - originalan lak, novo lakiranje (reparaturno), male ogrebotine ili mjesta sa manjom korozijom, STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - mala istrošenost sjedišta, tapacirunga, radnih uređaja, tovarnog prostora, OSTALO - istrošenost guma do 40%, motor i prtljažnik zaprljani ali bez oštećenja.</p>	0
NADPROSJEČNO	<p>KAROSERIJA- neoštećena karoserija, nema ogrebotina niti udubljenja, nema tragova korozije, MEHANIKA - malo pređenih kilometara, besprekorno zaptivanje, održavanje po uputstvu proizvođača, LAK - originalan lak, visoki sjaj, bez fleka i tragova oštećenja, STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - nema tragova istrošenosti na sjedištima, tapacirungu, radnim uređajima, tovarnom prostoru, OSTALO - istrošenost guma do 20%, motor i sklopovi čisti bez tragova nestručnog negodovanja</p>	od 0 do + 10 %

Način eksploatacije

Član 35

U zavisnosti od načina eksploatacije, i od svrhe korišćenja vozila (za obuku vozača, taxi-službu, rent-a-car službu, za obavljanje poslova oko održavanja ili servisiranja određenih proizvoda, kod korišćenja vozila u neuobičajenim eksploatacionim uslovima, na lošim putevima ili terenima, previsokim ili pre niskim temperaturama i sl. ili zbog broja prethodnih vlasnika), predviđa se korekcija koja utiče na vrijednost vozila u opsegu od 0-10%.

Investiciona ulaganja

Član 36

Većim investicionim ulaganjem u vozilo njegovo opšte stanje može se bitno poboljšati i na taj način postići da vozilo poveća svoju realnu tržišnu vrijednost (zamjena motora, kabine, školjke, šasije i sl.).

Takvo povećanje tržišne vrijednosti uzima se u obzir u zavisnosti od visine ulaganja.

Izvršeno investiciono ulaganje se dokazuje odgovarajućom dokumentacijom.

Prosječnoj cijeni vozila ne može se dodavati cjelokupna vrijednost investicionog ulaganja kako bi se povećala ukupna vrijednost vozila, već se samo može dodati korigovana vrijednost, koja se izračunava po sljedećoj formuli:

$$Vk = 35\% \times Fs \times Fp \times Fa$$

Gdje je:

Vk - korigovana vrijednost ulaganja

Fs - stvarna cijena investicionog ulaganja (kalkulacija na dan obračuna ili revalorizovana vrijednost ulaganja)

Fp - faktor godine popravke -zavisno od toga koliko je prošlo vremena od popravke (ulaganja)

Fa - faktor amortizacije ulaganja

Faktor godine popravke vozila Fp

Godina popravke (proteklo vrijeme od popravke u god)	Fp					
1	1,5					
2	1,3					
3	1,0					
Nakon 3 godine od investicionog ulaganja faktor Fp = 0						
Fa = faktor amortizacije ulaganja						
Starost vozila (god)	3	4	5	6	7	8
Fa	1	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4

Fa = 0 do 3 godine.

za vozila starija od osam godina faktor Fa je konstantan, tj. iznosi 0,4.

Korigovana vrijednost ulaganja dodaje se utvrđenoj vrijednosti vozila.

Investiciona ulaganja uzimaju se u obzir samo kod putničkih automobila, ukoliko su izvršena u periodu od dvije godine prije nezgode, i to ulaganja u vidu:

- kompletnog farbanja vozila,
- zamjene djelova karoserije vozila (blatobrana, pragova, veznih limova).

U zavisnosti od visine ovih ulaganja kao i od proteklog vremena od momenta izvršenih radova, korekcija vrijednosti može da iznosi do +5% od vrijednosti vozila.

Utvrđivanje vrijednosti vozila na osnovu ponude i tražnje

Član 37

Na osnovu ponude i tražnje, izražene preko kretanja cijena na tržištu, koriguje se utvrđena vrijednost vozila do ±10% u odnosu na cijenu novog vozila a u zavisnosti od mjesta, vremena, uslova prodaje novih vozila i drugih činilaca.

Utvrđivanje vrijednosti ostatka (spašenih djelova) oštećenog vozila

Član 38

Vrijednost ostatka (spašenih djelova) oštećenog vozila predstavlja tržišnu vrijednost upotrebljivih djelova uz odbitak troškova demontaže, pripreme djelova, kontrole i troškova prodaje sa odgovarajućim porezima.

Vrijednost spašenih djelova određuje se kalkulativnim putem uz korekciju na osnovu ponude i tražnje.

U slučaju kada ostaci nijesu za ponovnu ugradnju ili za njih nema interesovanja, vrijednost ostataka se određuje prema cijenama otpadnog materijala.

Vrijednost ostatka se utvrđuje tako što se prethodno utvrdi vrijednost vozila u trenutku udesa prema svim kriterijumima iz ovog pravilnika, zatim se utvrđuje procentualno učešće vrijednosti ostataka i otpadnog materijala u toj vrijednosti vozila.

Jako oštećeni ili istrošeni djelovi tretiraju se kao otpadni materijal.

Minimalna vrijednost ostatka ne može biti manja od vrijednosti otpadnog materijala.

Način određivanja gornjih graničnih vrijednosti o procentualnom učešću pojedinih sklopova i djelova kod pojedinih vrsta vozila dat je u tabeli broj 12.

Tabela br. 12

1. Kod motocikla		
motor sa mjenjačem	2% - 20%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
prednji točak vila upravljača sa instrument-tablom	1% - 8%	
zadnji točak, vila	1% - 4%	
ram	1% - 5%	
ostalo	1% - 3%	
UKUPNO MAKSIMALNO		40%
2. Kod putničkih vozila		
motor	3% - 15%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	1% - 5%	
vješanje prednje (most)	1% ili 2%	Veće vrijednosti za pogonski most
vešanje zadnje (most)	1% ili 2%	
upravljački mehanizam	do 1%	po komadu
točak komplet	0,5%	po vozilu
	2%	
poklopac prednji	do 1%	po komadu
poklopac zadnji	do 0,5%	
	0,2% - 1%	
vrata (i peta vrata)		
staklo prednje	1%	

staklo zadnje	0,5%	
sjedište prednje	0,1%	
sjedište zadnje	0,2%	
branik prednji ili zadnji	0,3%	
ostalo od	1% do 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		40%
3. Kod teretnih vozila		
motor	1% - 11%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	0,5% - 2%	
osovina prednja	Do 0,5%	
osovina pogon. po kom.	0,5% - 2%	
upravljački mehanizam	0,5% - 2,5%	
kabina	2% - 8%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
šasija glavna i pomoćna	1% - 4%	
točak komplet	0,5%	Po komadu
ostalo	3%	maksimalno
	1% - 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		40%
4. Kod autobusa		
motor	1% - 8%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	0,5% - 2%	
osovina prednja	do 0,5%	
osovina pogonska	0,5% - 2%	
upravljački mehanizam	0,5% - 1,5%	
točak komplet	0,5%	Po komadu
	3%	maksimalno

stakla	0,5%	po komadu
	3%	maksimalno
sjedišta	0,1%	po komadu
	3%	maksimalno
ostalo	6%	
UKUPNO MAKSIMALNO		30%
5. Kod traktora		
motor	2% - 16%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	1% - 3%	
osovina zadnja	1%	
upravljački mehanizam	0,5% - 1%	
točak komplet	1%	Po komadu
	4%	maksimalno
ostalo	5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		30%
6. Kod prikolica i poluprikolica		
šasija - glavna i pomoćna	1% - 8%	
osovina	1%	Po komadu
točak komplet	3%	Maksimalno
	1%	Po komadu
	4%	maksimalno
nadgradnja	1% - 8%	
agregati	do 2%	
ostalo	do 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		30%

Za vozila koja nijesu navedena u tabeli br. 12, procentualni iznos spašenih djelova određuje se kao i kod vozila navedenih u tabeli.

Prilikom utvrđivanja procentualnog iznosa spašenih djelova primjenjuje se faktor korekcije ponude i tražnje u rasponu od $\pm 10\%$

IV UMANJENA I UVEĆANA VRIJEDNOST VOZILA

Vrijednost vozila nakon izvršene popravke

Član 39

Nakon izvršene popravke, oštećenom vozilu može biti:

- 1) uspostavljeno stanje koje je bilo prije nastanka štete;
- 2) umanjena vrijednost, zbog toga što nije u potpunosti uspostavljeno stanje prije udesa;
- 3) uvećana vrijednost.

Umanjena vrijednost vozila

Član 40

Umanjena vrijednost utvrđuje se samo za putnička vozila, isključivo kod šteta koje se likvidiraju po osnovu osiguranja autoodgovornosti, i nadoknađuje se u novcu.

Umanjena vrijednost vozila je umanjena tehnička i/ili tržišna vrijednost vozila poslije izvršene kvalitetne i stručne popravke, i zavisi od: marke, tipa, starosti, stanja vozila, stepena oštećenja, postojanja ranijih oštećenja i slično.

Iznos naknade za umanjenu vrijednost putničkog vozila utvrđuje se na osnovu pismenog zahtjeva oštećenog, a izračunava se na bazi izvršene popravke, odnosno predračuna i pogodbe.

Naknada za umanjenu vrijednost ne isplaćuje se u slučajevima kada je oštećenje nastalo:

- na djelovima karoserije koji su vezani razdvojitim vezama, kao što su: branik, vrata, poklopac motora, poklopac prtljažnika i dr., ukrasne lajsne, stakla farova, naplatci (felne) i sl.
- kod zamjene osnovnih sklopova (karoserije, motora, mjenjača i sl.),
- na djelovima čijom izgradnjom i ugradnjom nijesu poremećeni pojedini sklopovi automobila (poluosovine, npr. mehanizam, hladnjak i sl.)
- kada su uočljivi tragovi ranijih popravki kao i kada je putnički automobil stariji od 4 godine.

U slučaju loše i nekvalitetno izvršene opravke, društvo za osiguranje upućuje oštećenog da naknadu traži od servisa koji je izvršio opravku.

Umanjena vrijednost vozila utvrđuje se prema marki i tipu vozila, tržišnoj vrijednosti vozila na dan nastanka štete (saobraćajne nezgode), datumu prve registracije (proizvodnje), starosti vozila (računato u godinama i mjesecima) i tržnog faktora koji se izračunava prema tabeli broj 13.

Tabela br. 13

Starost vozila u mjesecima	R - procentualni odnos troškova popravke i vrijednost vozila (%)					
	2 - 9	9 - 20	20 - 32	32 - 44	44 - 60	60 - 75
	Tržišni faktor - T -					
6	1,70	2,00	2,30	2,50	2,85	3,25
12	1,30	1,50	1,80	2,05	2,30	2,70
24	0,85	1,00	1,30	1,60	1,80	2,20
36	0,60	0,70	0,95	1,20	1,50	1,80
48	0,25	0,30	0,60	0,85	1,15	1,40

Umanjena vrijednost računa se na osnovu formule:

$$U_v = \frac{\text{Vrijednost vozila na dan štete} + \text{Ukupni troškovi popravke}}{100} \times T (\text{tržišni faktor})$$

100

Gdje je:

Uv - umanjena vrijednost vozila.

Uvećana vrijednost vozila

Član 41

Prilikom opravke oštećenog vozila može doći do uvećanja njegove vrijednosti, u slučajevima:

- ako se ugradi dio ili sklop sa bitno poboljšanim tehničkim karakteristikama u odnosu na oštećeni dio ili sklop (motor sa većom snagom, obrtno postolje sa većom otpornošću na udare, razne modifikacije i sl.), pri čemu razliku u cijeni snosi osiguranik - oštećenik,

- ako zbog stanja oštećenog dijela, kod starijih vozila, nije moguće izvršiti opravku zbog dotrajalosti (veliki stepen napada korozijom ili sl.), a pod normalnim uslovima bi bila moguća opravka, pri čemu se visina štete izračunava kalkulativnim putem, u visini prosječnih troškova opravke u ovlaštenom servisu, sa potrebnim sitnim potrošnim i farbarskim materijalom,

- ako se popravkom smanjuju neophodni troškovi investicionog ulaganja, odnosno obezbjeđuje propisana tehnička ispravnost vozila što bi bilo nužno izvršiti bez obzira na ostala oštećenja.

- kod djelimičnih šteta po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, pri zamjeni oštećenih djelova, obračunava se pad vrijednosti djelova.

Pad vrijednosti se ne obračunava za djelove od stakla, ukrasne djelove i po pravilu za djelove vozila starosti do 4 godine.

Pri utvrđivanju pada vrijednosti zamijenjenih djelova kod djelimičnih šteta, u slučaju kada je vozilo starije od četiri godine, obračunava se istrošenost djelova od 0 do 50% u zavisnosti od starosti i stepena istrošenosti.

V NAKNADA ŠTETE ZBOG NEMOGUĆNOSTI KORIŠĆENJA VOZILA

Ko ima pravo na naknadu štete

Član 42

Pravo na naknadu štete zbog nemogućnosti korišćenja vozila do završetka opravke imaju samo oštećeni - vlasnici vozila, koji pravo na naknadu troškova opravke vozila stiču po osnovu osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih i priključnih vozila od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima i koji su sa tim vozilom na dan nastanka štete ostvarivali svoju stalnu profesionalnu djelatnost i sticali zaradu.

Pod štetom zbog nekorišćenja vozila, podrazumijeva se gubitak prihoda na koje je oštećeni-vlasnik vozila odnosno korisnik mogao sa sigurnošću računati da nije došlo do oštećenja vozila i koje nije mogao nadomjestiti korišćenjem drugog vozila koje je imao u rezervi, ili korišćenjem sredstava javnog prevoza.

Iznos naknade po osnovu utvrđene štete umanjuje se za tekuće troškove koji uobičajeno prate korišćenje vozila za obračunski period.

Utvrđivanje broja izgubljenih dana

Član 43

Visina naknade zavisi od od vrste vozila i vremena potrebnog za njegovu opravku i obračunava se na sljedeći način:

- za najmanja oštećenja, kada nema lakiranja (oštećenje farova, stakala, stop svijetla, branika i sl.) kao **izgubljeno vrijeme računa se jedan dan;**

- za opravku vozila gdje je broj norma časova za opravku vozila **od 1 do 100 sati**, izgubljeno vrijeme računa se po formuli:

$$ID = h : 14$$

gdje je:

ID = broj dana potreban za opravku i uvijek se uzima kao cio broj;

h = broj radnih sati po zapisniku o oštećenju vozila, društva za osiguranje;

14 = broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika koji se angažuje i broj smjena u toku dana.

- za opravku vozila gdje je broj norma časova za opravku **od 100-300 sati**, izgubljeno vrijeme se računa po formuli:

$$ID = 7 + \frac{h - 100}{16}$$

16

gdje je:

ID = broj dana potreban za opravku i uvijek se uzima kao cio broj;

7 = broj dana neophodnih za popravku vozila, za koju je predviđeno 100 norma sati i konstantan je;

h = broj norma sati po zapisniku o oštećenju vozila;

16 = broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika angažovanih na opravci i broj smjena u toku dana.

- za opravku vozila gdje je broj norma časova za opravku **preko 300 sati** izgubljeno vrijeme računa se po formuli:

$$ID = 20 + \frac{h - 300}{24}$$

gdje je:

ID = broj dana potreban za opravku u uvijek se uzima kao cio broj;

h = broj norma sati po zapisniku o oštećenju vozila;

20 = broj dana neophodnih za opravku vozila za koju je predviđeno 300 norma sati i konstantan je;

24 = broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika angažovanih na opravci i broj smjena u toku dana.

Utvrđivanje iznosa naknade za dane nekorišćenja vozila

Član 44

Naknada štete pripada oštećenom-vlasniku odnosno korisniku vozila, za onoliko radnih dana, koliko je, po formulama iz člana 43 ovog pravilnika, utvrđeno za popravku vozila (broj dana) i pri totalnoj šteti iz ekonomskih razloga, pri čemu je maksimalan broj dana za putnička vozila i motocikle 15, a za sva ostala vozila 30, računajući od dana utvrđivanja visine štete na vozilu.

Prilikom izračunavanja broja dana iz stava 1 ovog člana, ne uzimaju se u obzir nedostatak rezervnih djelova i repro materijala na tržištu za oštećeno vozilo, odnosno uobičajen broj dana potrebnih da se na tržištu vozila kupi takvo vozilo.

Naknada štete zbog nemogućnosti korišćenja vozila ne priznaje se za vozila čija je nabavka na tržištu otežana, odnosno koja su rijetka ili ih nema na tržištu u Crnoj Gori.

Iznos naknade za jedan izgubljeni dan za putnička vozila (taksi, rent-a-car i sl.), određuje se u iznosu od 30 EUR bruto, a ukoliko se rad vozilom odvijao u više smjena (taksi), o čemu mora oštećeni pružiti validne dokaze (potvrdu od nadležnih organa opštine u kojoj obavlja djelatnost) određuje se dodatnih 30 EUR bruto po smjeni, odnosno prema prihodima na osnovu kojih mu se obračunavaju porez i doprinosi.

Ukoliko se obračun poreza i doprinosa sačinjava paušalno, obračunava se fiksni iznos iz stava 4 ovog člana.

Za teretna vozila i autobuse naknada se određuje po radnom danu u visini koji se utvrđuje na osnovu iznosa ostvarene bruto zarade po danu za posljednja tri obračunska mjeseca prije nastupanja događaja po osnovu kojeg se ostvaruje naknada (što se dokazuje obračunom zarade i bruto zarade lica koje je radilo na tom vozilu i visinom uplaćenih poreza i doprinosa na zarade).

Ukoliko se radi o preduzetniku koji nema uredne poslovne knjige, naknada za dan nekorišćenja teretnog vozila može biti maksimalno 150 EUR bruto.

Za autobuse, u slučajevima iz stava 7 ovog člana, naknada može iznositi maksimalno 90 EUR bruto.

VI ZAVRŠNE ODREDBE

Izmjene i dopune pravilnika

Član 45

Izmjene i dopune ovog pravilnika vrše se po istom postupku kao i njegovo donošenje.

Član 46

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01-366/3-09

Podgorica, 27. maja 2009. godine

Agencija za nadzor osiguranja

Predsjednik Savjeta,
mr **Vladimir Kavarić**, s.r.